

HET KERSTFEEST

Eigenaardig is het na te gaan, hoe een zoo bij uitstek christelijk feest als Kerstmis ook nog wel degelijk verband houdt met heidensche feesten, met name met de oude Germaansche winterfeesten. De geschiedschrijvers vermelden als den tijd van Christus' geboorte, nu wel niet precies 25 December, doch steeds een der laatste dagen van die maand, of ook wel dagen in het begin van Januari. Het was keizer Justinianus, die op 25 December officieel den geboortedag van Christus en de viering van het Kerstfeest vaststelde. In den aanvang duurde het Kerstfeest een viertal dagen; de Roomsche Katholieken vieren het feest van den H. Stephanus als den tweeden Kerstdag.

In de middeleeuwen werden bij het Kerstfeest kleine zinnebeeldige tooneelspelen opgevoerd, waarbij de geboorte van Christus, de aanbidding der herders, het bezoek der drie Koningen, enzovoorts, werden vertoond. In deze spelen mengde men geestige alledaagschheden, actualiteiten, en vanuit de verst verwijderde gehuchten en dorpen stroomden de menschen naar deze deels religieuze, deels wereldsche voorstellingen.

Deze vertooningen duurden soms vele dagen lang, en we behoeven u wel niet te zeggen, dat het voor de uitvoerders een ontzaggeijk vermoeiend werk daardoor was. Om zich zooveel mogelijk tegen deze vermoeienissen te wapenen, werden van tevoren zeer stevige maaltijden genomen, en vele historieschrijvers willen hierin den oorsprong zien van de gebruikelijke overvloedige kerstmaaltijden.

Het lijkt echter wel, of de oorsprong van deze overdadige maaltijden veel vroeger dan de middeleeuwen

moet worden gezocht, en wel in de oude heidensche tijden.

Omstreeks 21 December staat de zon in haren laagsten stand, en gaandeweg gaat ze vanaf dien datum weer klimmen, om met hare groeiende warmte en langduriger dagen allengs wederom meer en meer de menschheid te verheugen. Op dien tijd wordt de zon, om zoo te zeggen, herboren, en de belofte voor den weldadigen zomer, voor den oogst en de bloemen, voor het leven is dan herboren met haar. De Germanen vierden dit natuurfeest. Evenals aan Joel of Julvatter, den God der vrolijkheid, werd bij dit feest ook aan Thor en Freijr geofferd, en bad men hun zegen af voor den komenden oogsttijd. Men vierde deze feesten met groote maaltijden, waarbij vervaarlijke brooden werden gebakken, een gewoonte waaraan ons Kerstbrood voorzeker niet vreemd is. Nog bakt men in Noorwegen op sommige plaatsen met Kerstmis een fijn gebak van een eigenaardigen vorm, die aan één zijde in een zwijnskop eindigt. Hierbij heeft men vermoedelijk te denken aan het feit, dat het zwijn het aan Freijr gewijde dier is, en bij de Joelfeesten met een groot vertoon van allerlei plechtigheden geslacht werd.

Ook was een der eigenaardige gebruiken bij dit winterfeest, dat men elkander ook geschenken gaf, waarvan de gever geheim moest blijven, evenals bij de tegenwoordige kerstmisen sinterklaasgeschenken.

Het oude winterfeest was in sommige streken ook gewijd aan de afgestorvenen, die immers omstreeks dezen tijd hunne optochten door de lucht hielden en aan maaltijden en drinkgelagen deelnamen. In de middeleeuwen nu was in Frankrijk bij het kerstfeest een eigenaardige gewoonte in zwang, welke blijkbaar verband met dien oudheidenschen doodendag houdt. In Frankrijk werden toen namelijk bij de kerstmaal-

tijden ook voor de gestorven familieleden borden neergezet, en overvloedig met spijsen voorzien. Ook denke men aan het kerstblok in den haard, dat in vroeger tijden in Engeland en Frankrijk met wijn besproeid werd, gezegend en toegesproken. Dit was het zinnebeeld van het vuur, het warmte, d. i. het levengevende vuur, en dit gebruik kan dus op de wedergeboorte van de zon duiden.

Eindelijk denken wij ook aan den kerstboom, het kerstgeschenk: men leest in oude Noorsche sagen van een boom, die in den eersten nacht van het Joelfeest op al zijn takken lichtjes draagt, welke door den felsten wind niet zijn te dooven. De takken van een den, het symbool van eeuwige frischheid, aan het brandend haarblok aangestoken, werden spoedig daarop weer uitgebluscht, en men bewaarde den boom tot den volgenden winter om hem dan opnieuw voor hetzelfde doel te gebruiken. Ook het snijden van maretakken en hulst, en het versieren der woningen daarmee, — zooals dat in Engeland, en gaandeweg ook bij ons meer en meer wordt gezien, — is een gebruik herkomstig van de oude Kelten.

De brandende boom als symbool van de nieuwgeboren zon! Wat kon beter bewaard blijven door de Christenen? Want de geboorte van de zon was het zinnebeeld van het groote, allergrootste gebeuren: de geboorte van Jezus, dat is: van het licht der wereld.

Vermoedelijk zijn er nog meerdere gebruiken bij het Christelijk Kerstfeest, waarin iets van de oudheidensche gebruiken der winterfeesten wordt teruggevonden. Wij wezen u hierboven slechts de voornaamste aan, en eindigen. Echter niet dan na u een gelukkig Kerstfeest te hebben toegewenscht, lezeressen en lezers. Van harte.

NAAR M. PIERREY

DE AANBIDDING DER HERDERS

MET TOESTEMMING VAN DE FIRMA
GOUPILO & CIE. — DEN HAAG

KERSTAVOND

(EEN VERHAAL UIT DEN OORLOG)

waren heel gelukkig geweest, de oude mijnheer en mevrouw Tiele, tot de oorlog kwam. Toen was hun eenige zoon Max, een jong officier, ten strijde getrokken, en de twee goede oude menschen, die den jongen verafgoodden, bleven bekommerd achter. Ook Max's verloofde, Else Brandt, de dochter eener bevriende familie uit de buurt, was bezorgd om het lot van den jonkman, die, voortvarend en moedig als hij was, zich wel

overall waar gevaar was, zou blootstellen, en die daardoor dus meer kans liep te sneuvelen dan anderen, die minder waaghals, rustig hun plicht deden en niet meer. Dit laatste was allermint de meening van den jongen man zelve. Die behoorde tot die geestkrachtige menschen, die met hun wil de omstandigheden trachten te dwingen, en daarin dan ook menigmaal slagen.

„Je leeft gewoon voort,” zoo had hij zijn schreienden ouders en verloofde bij het afscheid toegesproken, „je bent niet bevreesd en niet bedroefd, want voor beide is geen reden; met vrees maak je jezelven maar overstuur en minder opgewassen tegen mogelijken, maar heel onwaarschijnlijken tegenslag. Ook aan schreien en andere verdrietigheden moeten jullie niet toegeven; schreien kun je altijd nog, wanneer het slecht met me afloopen mocht. Maar dat zal

niet, want ik wil niet sterven, en wat je niet wil, gebeurt niet. Dus, lieve beste zielen, geen gehuil en geen narigheden vóór den tijd. Adieu. En geef me nu maar een afschiet kus, want ik houd allemachtig veel van jullie drieën. Zoo, en je weet het, hè. Met Kerstmis, hoor. En denk aan den boom. Dat heb je nog geen jaar overgeslagen. Dus nu ook niet. Zoo, en nu nog een kus van allemaal. En goeiendag, hoor, beste vader en moeder. En goeiendag, hoor. Els. En van den zomer trouwen we.”

Dan had hij den koetsier gewenkt zijn paard aan te zetten. En voort in snellen draf was het gegaan, den grooten landweg op, zijn eveneens reisvaardig regiment tegemoet.

En de dagen, weken, maanden waren voorbijgegaan, en het liep tegen Kerstmis. De oude mijnheer en mevrouw Tiele, en ook Else, waren, op raad van Max, al hun oude